

Tuulikki Rooke
Tel: 010-69 81089
tuulikki.rooke@naturvardsverket.se

REMISS
2017-11-20 Ärendenr:
NV-03333-17

Enligt sändlista

Förslag till nytt arbetssätt och fördelningsnyckel för ÅGP-verksamheten 2018

Naturvårdsverket har tagit fram ett förslag till ett nytt arbetssätt och fördelningsnyckel för ÅGP-verksamheten. Förslaget finns även på <http://www.naturvardsverket.se/>.

Sammanfattning

Naturvårdsverket genomför en översyn av ÅGP-verksamheten med syfte att tydliggöra och utveckla arbetssättet. Arbetet kommer även att innebära en ändring av fördelningsnyckeln. I detta dokument samt bilagor redovisas en kortfattad bakgrund till översynen, ett förslag om indelning av ÅGP i olika kategorier och ett förslag på fördelning av åtgärdsmedel för budgetår 2018.

Bakgrund

Under dialogen mellan Naturvårdsverket och ArtDatabanken kring framtagandet av en reviderad ÅGP-lista (2015–2016) utkristalliserades ett behov av att utveckla och tydliggöra arbetssättet för ÅGP-verksamheten. Det finns tre huvudskäl till varför Naturvårdsverket ser ett behov av att justera dagens arbetssätt:

Ansvar – ÅGP behöver renodlas som en av flera verksamheter som bedriver artinriktad naturvård. ÅGPs ansvar gentemot andra aktörers ansvar måste tydliggöras och fler aktörer behöver engageras i ett mer effektivt artbevarande.

Ekonomi – åtgärdsmedlen räcker inte till alla fastställda åtgärdsprogram. Det behöver tydliggöras vad pengarna räcker till så att förväntningarna över vad ÅGP ska åtstadkomma inte överstiger vad som är rimligt med dagens budget.

Resultat och måluppfyllelse – med en begränsad budget följer ett behov av att prioritera och fokusera på ett mindre antal program. Det finns också ett behov av att förbättra uppföljningen av resultat inom ÅGP.

Under våren 2017 har flera avstämningsmöten hållits med en referensgrupp med representanter för Länsstyrelserna (ÅGP-koordinatorer från AC, D, H, N och W län) samt ArtDatabanken. I juni gick ett informationsutskick ut till alla länsstyrelser, samt för kännedom till berörda sektorsmyndigheter, där Naturvårdsverket önskade inspel inför höstens ÅGP-träff (18–20 sept.) och workshops (17–19 okt) med länsstyrelsernas ÅGP-koordinatorer. Inkomna synpunkter har inarbetats i förslaget som nu remitteras.

Förslag: Indelning i kategorier utifrån ansvar och arbetsätt

För att tydliggöra behov och ansvar föreslås en indelning av det artinriktade naturvårdsarbetet i nedanstående kategorier. Kategoriseringen pekar ut riktningen för det fortsatta arbetet med dessa arter, en uppdelning baserad på huvudsakliga behov och en vision om framtida ansvarsfördelning.

Ordinarie åtgärdsprogram

Fokus på aktiva åtgärder och skötsel – ÅGPs huvudverksamhet. Åtgärdsfokuserade program för arter med stort behov av och möjligheter till aktiva åtgärder och skötsel. I detta ingår även inventeringar, uppföljning och utvärdering av genomförda åtgärder. Fokus på relativt sällsynta och lokalt förekommande arter där det bedöms möjligt att relativt snabbt påverka deras bevarandestatus i positiv riktning. Då väldigt många program hamnar i den här kategorin kommer en prioritering mellan dem även fortsättningsvis vara nödvändig p.g.a. budgetbegränsningar.

Kunskapsuppbyggande program

Mer kunskap behövs innan åtgärder kan göras – forskningssamarbete. För arter och artgrupper med dåligt känd utbredning och biologi, samt arter där det saknas kunskap om fungerande bevarandeåtgärder. Omfattar arter där kunskapsläget är så bristande att man först måste göra omfattande inventeringar, utreda åtgärdsbehovet samt vilka åtgärder som är effektiva för att överhuvudtaget kunna göra något. Gäller såväl några av de allra mest hotade arterna som arter som klassas som Kunskapsbrist DD. Den nationella koordinatören ska tillsammans med NV och ADB undersöka möjligheten att initiera samarbeten med forskare vid universitet/högskolor för att utföra studier som kan höja kunskapsnivån.

Beredskapsprogram

Arter vars status övervakas inom andra verksamheter, beredskapsläge för att kunna sätta in åtgärder vid behov – samarbete med MÖV. För mycket sällsynta arter med förekomst på ett fåtal lokaler. Fokus på arter som finns utanför skyddade områden och vars populationsutveckling övervakas (eller kan övervakas) inom andra verksamheter eller av andra aktörer (t.ex. Floraväxteriet). En utredning görs av artens biologi och behov av åtgärder för att det ska finnas underlag för konkreta bevarandeåtgärder när det behövs. Faktiska åtgärder utförs endast vid behov. Kan med fördel omfatta flera arter med någorlunda likartade krav i liknande miljöer, t.ex. havsstränder eller kantzoner i jordbrukslandskapet.

Förtydligande: Inget program kan tillhöra mer än en av dessa tre ovanstående huvudkategorier. Däremot kan kategoriseringen av ett program ändras vid behov efter en förnyad utvärdering av behov och möjligheter att kunna utföra effektiva åtgärder.

Områdesskydd och förvaltning

Arter med huvudsaklig förekomst i skyddade områden – Områdesskydd/förvaltning, NV/Lst/Kommuner. Skötsel av arter med huvudsaklig förekomst i skyddade områden ska skötas av förvaltningen. Vissa specifika åtgärder, såsom utsättning eller translokering, kommer ÅGP även fortsättningsvis ansvara för. Arter med förekomst både i och utanför skyddade områden, eller i behov av specifika åtgärder, kan även ligga i någon av de ovanstående tre kategorierna och hanteras därefter.

Naturvårdsstrategier

Behov av omfattande åtgärder och förändringar på regional eller nationell skala, alternativt behov av långsiktiga eller återkommande åtgärder – NV/sectorsmyndigheter. Fokus på arter och naturtyper som kräver långsiktiga och storskaliga åtgärder på landskapsnivå för att kunna upprätthålla gynnsam bevarandestatus. Exempel är brandgynnad flora och fauna, hotade åkerogräs, västsvenska ljunghedar samt vitryggig hackspett. Även arbete med odlingslandskapets arter där den viktigaste åtgärden är fortsatt hävd av naturliga fodermarker inom ramen för miljöstöden räknas hit. En annan grupp som behöver omfattande och långsiktiga åtgärder är långlivade arter i kontinuitetsmiljöer, bland dessa kan man nämna många svampar och mossor. Arter vars livsmiljöer tar mycket lång tid att återskapa, om det ens går, och som är så spridda att områdesskydd inte är ett realistiskt alternativ utan där enda alternativet är omfattande åtgärder och förändringar på regional eller nationell skala. Det långsiktiga bevarandet kommer i de flesta fall att kräva sektorsövergripande arbete. Huvudaktörer förutom Naturvårdsverket är Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Trafikverket och Riksantikvarieämbetet.

Dessa arter kan även ligga i någon av de ovanstående fyra kategorierna och hanteras därefter. Som exempel så kan det röra sig om en art som på längre sikt har behov av en naturvårdsstrategi, men där det på kortare sikt även finns möjlighet att göra mindre insatser på regional nivå. Inget ÅGP bör dock placeras i mer än två kategorier totalt.

*Se **Bilaga 1** för en mer detaljerad redovisning av förslaget på indelning av enskilda ÅGP i olika kategorier, vilket tagits fram i dialog med Länsstyrelsernas ÅGP-koordinatorer.*

Förslag: Fördelning av åtgärdsmedel 2018

Förutsatt att beslut tas om att implementera ett nytt arbetssätt med kategorisering av ÅGP bör även fördelningen av åtgärdsmedel justeras med en fokusering av medel till ÅGPs huvudverksamhet (kategorin Ordinarie ÅGP). Därför föreslår Naturvårdsverket inför budgetår 2018 att medlen fördelas proportionerligt baserat på antal ordinarie ÅGP per län, istället för dagens fördelning baserad på det totala antalet ÅGP-arter per län. Då en större förändring i medelstildelning till länen måste aviseras senast i maj året innan kommer utfallet justeras så att inget län drabbas av någon betydande minskning i tilldelning 2018 jämfört med 2017.

*Se **Bilaga 2 och 3** för en mer detaljerad redovisning av förslaget till fördelningsnyckel 2018. Notera att utfallet i fördelningsnyckeln endast visar preliminära siffror då budgeten för 2018 ännu inte är beslutad.*

Vidareutveckling av fördelningsnyckeln

Under 2018 kommer Naturvårdsverket arbeta vidare med olika förslag kring fördelningsnyckeln, vilket kan komma att förändra fördelningen av åtgärdsmedel 2019.

Idag fördelas åtgärdsmedel proportionerligt mellan alla län baserat på hur många ÅGP-arter som finns i respektive län. På grund av budgetbegränsningen sker en prioritering av ÅGP på nationell nivå, men det saknas en koppling mellan den prioriteringen, fördelningen av medel till länen och hur länsstyrelserna prioriterar i sitt arbete. Fördelningsnyckeln har heller ingen koppling till föreslagna åtgärder och uppskattade kostnader i fastställda ÅGP, vilka kan variera mellan uppskattade 5000 kr per år till 9,5 miljoner per år. Det innebär att länen i praktiken får lika mycket medel för en högt prioriterad ÅGP-art som kräver dyra åtgärder, som för en art som prioriterats lågt eller har små åtgärdskostnader. Det innebär också att förväntningarna på vad ÅGP ska genomföra är väldigt höga samtidigt som det är otydligt vad budgeten egentligen räcker till.

En budget kopplad till utvalda program skulle klargöra vad åtgärdspengarna räcker till, och vad de inte räcker till, och det skulle bli tydligare varför andra aktörer också måste ta ett ansvar för artinriktad naturvård. Arbetet med att vidareutveckla fördelningsnyckel kommer därför att fortsätta under 2018.

Bilagor

Bilaga 1 – Indelning av ÅGP i olika kategorier

Bilaga 2 – Nyckelunderlag 2018

Bilaga 3 – Fördelningsnyckel 2018

Synpunkter på förslaget

Ni lämnas härmed möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till nytt arbetssätt och fördelningsnyckel för ÅGP-verksamheten 2018. Yttranden ska inkomma till Naturvårdsverket senast den **20 december 2017** och skickas med e-post till registrator@naturvardsverket.se, alternativt med vanlig post till Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm. Ange ärendenummer NV-03333-17.

Beslut om denna remiss har fattats av avdelningschefen Claes Svedlindh

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit handläggarna Tuulikki Rooke och Elin Agerberg, den först nämnda föredragande.

Claes Svedlindh

Tuulikki Rooke

(Detta beslut har signerats elektroniskt)

Sändlista:

blekinge@lansstyrelsen.se
dalarna@lansstyrelsen.se
gotland@lansstyrelsen.se
gavleborg@lansstyrelsen.se
halland@lansstyrelsen.se
jamtland@lansstyrelsen.se
jonkoping@lansstyrelsen.se
kalmar@lansstyrelsen.se
kronoberg@lansstyrelsen.se
norrboten@lansstyrelsen.se
skane@lansstyrelsen.se
stockholm@lansstyrelsen.se
sodermanland@lansstyrelsen.se
uppsala@lansstyrelsen.se
varmland@lansstyrelsen.se
vasterbotten@lansstyrelsen.se
vasternorrland@lansstyrelsen.se
vastmanland@lansstyrelsen.se
vastragotaland@lansstyrelsen.se
orebro@lansstyrelsen.se
ostergotland@lansstyrelsen.se
artdatabanken@slu.se
havochovatten@havochovatten.se
jordbruksverket@jordbruksverket.se
registrator@raa.se
skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
trafikverket@trafikverket.se